

КНИЖКА СЕДМА

1947/1948 ГОД.

ГОДИНА ПЪРВА

Г. ДИМИТРОВ КЪМ БЪЛГАРСКИТЕ ДЕЦА

Ако искате да извлечете урок от моя живот, той се заключава в следното:

ПЪРВО. Всеки ден физкултура, движение, укрепване.

ВТОРО. Да не се търкаляте сутрин в кревата, както обикновено се съблязвява човек. Събуждаш се веднага, скачаш, направяш малко физкултура и почваш работа.

ТРЕТО. Да не се проявява никаква ленивост! Ако се яви такава ленивост, веднага да се борите със нея и да я премахнете.

ЧЕТВЪРТО. Да не се увличате в повърхностни, моментни и често пъти временни удоволствия. Вие трябва да избирате здравите удоволствия, които увеличават вашите физически и морални сили, а не такива, които вредят на вашето здраве и могат да разнежат волята ви.

Трябва да имате твърда воля и упоритост. Започнатата работа да я свършвате, защото най-обикновената слабост и в обществото и в личния живот е, че много работи се започват, а след това на четвърт, дори на половина се изоставят. Вън от учебните занятия също трябва да се чете.

Вие трябва да се учите не формално, не да зазубрите, както се казва урока, а да учите по същество, да мислите по това, което учите. Знанията, които се получават, трябва дълбоко да залегнат във ума, да станат плът от платта и кръв от кръвта на ученика. Вие трябва да учите здраво, да се учите със упорит труд. И нужно е учението винаги да се свързва със практическия живот, със това, което става в живота. Тогава знанията дълбоко залягат в мозъка, стават втора природа на човека, а иначе остават като наслойка, която бърже изчезва...

Вие трябва да разчитате на своите сили във учението и живота, преди всичко на своите сили. Вие не трябва да се боите от нищо. Страхливите нито в учението могат да се учат, нито в личния си живот. Пред трудностите няма да отстъпвате.

Вие трябва да имате идеал. Не може да се живее без идеал. И на края трябва да имате безпределна любов към своята родина, към своя народ. И във същото време у вас трябва да има умраза, безгранична умраза против враговете на народа, против фашизма, против реакцията, империализма и пр. Закалявайте своя характер, своята борческа воля.

ГЕОРГИ ДИМИТРОВ

Министър-председател на
Народната република България

МАМА И ТАТКО

Колко мило, колко сладко
е при мама и при татко!
Те за нас се много трудят,
те за нас се рано будят.

Щом очи от сън отворим,
със кого ще заговорим?
С нашта мама, кротка, мила,
толкоз много подранила,

тихо татко да събуди,
да отиде да се труди,
да печели и набави
дрехи и обувки здрави,

и тетрадки и писалки
за дечицата си малки . . .
Колко мило, колко сладко
е при мама и при татко!

Чичо Стоян

НАЙ-ХУБАВИЯТ ПОДАРЪК

Цяла седмица има до Първи май, а Митко току подпитва, току се услушва, какви подаръци ще получи. Малко нещо ли е — рожден ден, а при това Митко е вече в трето отделение!

На кака му за именния ѝ ден купиха плат за рокля. Това не е подарък! Подарък се разбира нещо друго — ей такова, каквото човек не си купува, за да се облече или нахрани. Подарък е нещо, на което човек се радва много, много!

Например, кърнките са хубав подарък! И велосипедът е хубаво нещо. Мама казва, че за велосипед е рано още. Какво ти рано, я виж как Васил кара колело! Едно такова — синьо боядисано, хубаво колело!

Но Митко знаеше, че сега за колело и дума не може да става. Вуйчо Иван му е обещал . . . Наистина, вуйчо Иван знае да избира, той ще донесе най-хубавия подарък.

Една вечер Миткови имаха гости. Вечерята мина шумно и весело. На Митко много му се искаше да остане още при гостите, но вече приближаваше десет часа.

— Хайде, Митко, кажи на гостите лека нощ и иди да си легнеш.

— Ей сега, мамо. Лека нощ!

— Чакай, — обади се вуйчо Иван, — ами зъбите?

— Кои зъби?

— Твоите! Няма ли да ги измиеш? Виждам пожълтяли са, и черничко има тук — там.

— Един зъб му е загнил, — обади се майката. — Понаболява го сегиз — тогиз. Все се каним да идем при зъболекаря.

— Загнил зъб! — очуди се вуйчото. — Аз вече съм на четирidesет години, а я вижте!

Вуйчо Иван се засмя, и белите му зъби лъснаха на електрическата светлина.

— И знаеш ли, Митко, знаеш ли, как можах да ги запазя здрави до сега? Със четката! Има четки за дъски, четки за шапки

КЛАДЕНЧЕ

и дрехи. Има и зъбни четки. С четката се поддържа чистота, а чистотата е здраве! Ти имаш ли зъбна четка?

— Нямам.

— Жалко! Оставяш неприятеля да работи нощем в устата ти.

— Кой неприятел?

— Тоя, дето очуква нощем нечистите зъби, по които е останала полепнала храна. Нощем тя загнива, а в нея неприятелят на зъбите се чувствува чудесно! Щом заспи човек, този неприятел започва да удря със своя чук. Пукне ли се след време някой зъб, цяла армия от неприятели — микроби нахлува в него и почва да дълбае. Удря, чука и не мисли, че човек охка и се превива от болки. Дано не ти се случва такова нещо, Митко! Лека нощ!

Като мине петък, в събота е Първи май. Митко неспокоен ходи насам-натам. Не може място да си намери из къщи. Вуйчо казал, че ще направи на малкия прекрасен подарък! Такъв подарък, за който момчето ще си спомня дълго.

След обяд Митко неволно се хвана за бузата.

— Ох! Този зъб пак се обажда. Я, тука почва да се подува!

Митко отиде пред огледалото, отвори уста. Между здравите зъби долу се виждаше черна дупка. Момчето бръкна в нея със заострена кибритена клечка, извади остатъци от храна. Изплакна си устата с вода, но болката си остана. До вечерта бузата му се поду. Заведоха Митко при зъболекар. Той сложи лекарство да поусмири болката и каза, че ще лекува зъба, след като спадне отокът.

— Ами като иде Първи май? — запита Митко.

— Който си има рожден ден, ще си го празнува, — засмя се зъболекарят.

— И аз . . .

— И ти ли? Добре си се наредил! Дано този оток спадне до утре.

Но отокът не спадна.

— Мамо, боли, ох, боли!

Цяла вечер се премията Митко в леглото. Едва към полунощ, изпотен и капнал от умора, се унесе в неспокоен сън.

Лежи си той, но не на леглото, а на чина в училищната стая. Устата му отворена, а бузата му надута хе-е, като че ли иска да стигне до тавана. А пък дупката на болния му зъб голяма, дълбока, цял орех да се пъкне в нея. И уж е праздна, пък не е. Из нея гъмжат някакви човечета. Заловили са се здраво за работа. Натискат с шилата и удрят ли удрят с чуковете. Удрят и си приказват:

— Добре, че Митко не си чисти редовно зъбите, та да си намерим тука работа! Удрете, блъскайте!

— Да беше мил зъбите си със зъбна четка, нямаше сега да подскача от болка. Удряйте здраво, да продъним този прогнил зъб, та момчето добре да запомни!

И те удрят, удрят. . .

КЛАДЕНЧЕ

Митко се гърчи, вика, а другарите му гледат от страни, смеят се. Държат в ръце зъбни клещи с червени дръжки. Чистят зъбите си, смеят се. Изведнъж между децата застава вуйчо Иван. И той държи в ръка зъбна четка. Подава я на Митко. Митко взема четката, пъха я после в устата си, той извиква от болка... и се събуди! Над него се е надвесила майка му.

— Чакай, Митко, извади си пръста из устата! Не стискай, ще го отхапеш.

Майката задруса момчето си за рамото. Най-после Митко се съвеси, издърпа пръста из устата си.

— Боли ли те?

— Я! Изведнаж престана да ме боли! — надигна се Митко от леглото.

А майката изтри с кърпа потното му чело и рече:

— За утре от отокът и следа няма да остане!

На Първи май Митко получи много подаръци: книги за прочит, писалка, албум с картинки. Но вуйчо му Иван донесе най-хубавия подарък: красива зъбна четка с червена дръжка.

На нея Митко най-много се зарадва.

Денчо Марчевски

СМЕХЪТ Е ЗДРАВЕ

СЧУПЕНАТА ГЛАВА

Гошко: — Какво е станало с главата ти?

Иванчо: — Малко вода падна от горе й.

Гошко: — Какво? Вода ли? Може ли тя да ти счупи главата?

Иванчо: — Да, но водата беше във кофа.

ЗАЩО Е МРЪСЕН

— Какво си правил, Петенце, че ти са толкова мръсни ръцете?

— Мих си лицето, мамо.

ОПЛАКВАНЕ

— Господин учителю, Перчо Големанов ми удари една плесница.

— Е, като ти удари една плесница какво стана?

— Удари ми трета.

— Втора искаш да кажеш?

— Не, втората му ударих аз.

Писмо на полския поет Ю. Тувим към всички деца

Вам, на всички,
о деца добрички,
аз ви пиша писъмце
със една молба от мен:
често, често всеки ден
мийте вашите ръце,
мийте вашето лице!

Все едно с каква вода —
изворна ли, или вряла,
речна, в кладенец стояла,
или сбрана от дъжда,
все едно с каква вода —
само чиста да е тя!

Непременно, непременно
да се мийте всекидневно —
заран, вечер, през днене,
пред спане и след спане.

За да бъдете честити,
ето що от вас се иска:
всявга вий да сте омити
пред закуска,
пред вечеря, пред обяд.

Туй за вас, деца разбрани,
като навик да ви стане,
навик хубав, навик свят!
Радост е за мен, а не беда
да се мия със вода
да не бъда мръсен, чер
да се мия със сапун
и със сьонгер.

А на края ще добавя:
Нека никои не забравя,
който със сапун се мие
и с сьонгер се трие,
ще блести от чистота, —
здрав, щастлив ще е в света.

С мръсни аз не се ръкувам,
и със тях не другарувам.
Разговори с тях не водя
и на гости не им ходя.
Чистотата — тя е здраве —
туй от мъдри се разправя.
Нека с нея се здравим.

Със привети: Ваш Тувим.
Превел: Трайко Симеонов

КЪПАНЕ НА МЕЧЕТАТА

Едно момченце отиде в гората да си набере гъби близу
до малката рекичка. Изведнаж дочу силен трясък на сухи съчки.
Изплаши се момчето и се покачи на едно дърво.

И ето от гъсталака на гората се появи голяма кафява
мечка. Тя тръгна по брега на рекичката. След нея скачаха
две игриви меченца. Мечката внимателно хвана със зъбите
си едно мече за кожата и го потопи в реката.

Мечето пищеше и скачаше, но майка му не го пушна,
докато не го измокри хубаво във водата.

Другото мече се изплаши от студената баня и хукна да
се укрие в гората.

Майка му го догони, удари го с лапата, а след това го
потопи във водата, както и първото. Така тя изкъпа и двете
мечета.

В. Бианки

Къпете се по-често! Мийте ръцете си преди всяко ядене!
Поне веднъж седмично сменяйте долните си дрехи.

БАБИНИТЕ ВИТАМИНИ

Спомням си своите детски години и добрата ми баба, която отдавна почина. Щом настъпваха първите пролетни дни и започваха да се развиват тревите и цветята, тя започваше да търси из нашата градина, а също и по полето първата пораснала коприва, а по-късно и лапада. От тях тя почти всеки ден ни приготвяваше много вкусна чорбица и каша, с брашно или с ориз. Събираше ни, като пилци на трапезата със думите: „Елате, елате, гълъбчета да си хапнете малко зеленинка, та да ви се засили и прочисти кръвта. Цяла зима сте яли месо, фасул, сирене, а сега имате нужда от зеленина. Яжте и ще станете още по-здрави“.

И наистина, тези пролетни гостби на старата ми баба бяха много вкусни и ние, внучетата ѝ, с удоволствие изяждахме по една пълна чиния. Особено вкусна ставаше копривената каша, поръсена отгоре със счукани орехи.

Освен това, тя много често приготвяваше от първите зелени листа на баклата, лука и магданоза салати, които ни караше да ядем сурови. Също и зеления чесън беше един от специалитетите, с които тя ни караше да засилваме кръвта си.

Когато станах лекар, аз си обясних защо нашите баби в България, без да са учили някаква наука, са разбрали, че на пролет е много полезно да се яде коприва, лапад, киселец, зелен лук, маруля, магданоз и др. зеленини. Те съдържат доста много витамин „Ц“, който е необходим за засилване на детската кръв, а също така и желязни соли. Тия витамини и соли почти липсват в зимната ни храна и организма съвсем обеднява от тях. И, без нашите баби да са подозирали, са ни хранили с витаминна и желязна храна.

Препоръчваме на всички деца да ядат повечко от тия „бабини витамини“, за да не става нужда те да ги получават във вид на хапчета и инжекции.

Д-р Н. Станчев

**БЪДЕТЕ УСМИХНАТИ И ВЕСЕЛИ, ЗА ДА ВИЖДАТЕ САМО
УСМИХНАТИ ЛИЦА!**

ПРИКАЗКА ЗА ПЕТИМАТА БРАТЯ

Имаше едно време петима братя. Четиримата живееха съвсем близу един до друг. Само най-късият живееше малко настрана от тях, но винаги можеше да ги наблюдава кой какво върши. Името му беше ПАЛЕЦ. Когато един от четиримата братя се залавяше за работа, палецът веднага му се притичаше на помощ. Четиримата бяха свикнали на помощта му и затова не можеха нищо да работят без него. И винаги, когато палецът дойдеше да помага на някого от тях, той с радост го посрещаше.

На ръст палецът не беше много висок, но беше пък попълнен от другите братя.

ВТОРИЯТ брат бе по-висок от палеца. Името му беше ПОКАЗАЛЕЦ. Кръстили го бяха тъй, защото винаги виждаше какво става наоколо и веднага сочеше на другите станалото. Викаха му на подбив още и Лаком Пройчо, защото обичаше да се пъха в гърнето със сладкото.

ПРЕДНИЯТ брат беше най-висок. Не се ядосваше на братята си, дето му викаха на подбив дънгалак. Носеше от време на време една тенекиена шапчица на главата си. Наричаха я на пръстник. Нахлупваше я веднага, щом палецът и показалецът вземаха игла с конец. Той тикаше иглата и така им помагаше да шият.

Палецът, показалецът и средният бяха по-просветени и поучени от останалите двама братя, защото знаеха да държат писалка и да пишат.

ЧЕТВЪРТИЯТ брат беше истински мързеливец: не знаеше да пише, а за работа не искаше и да чуе. Само за женитба мислеше. Затова постоянно носеше пръстен. В нищо не помагаше на братята си, но те не му се сърдеха.

И най-малкото братче почти нищо не работеше. Братята му бяха го разгледали и то чакаше всичко наготово. „Защо и за какво да работи, когато е още дете“, — думаша си те. — „Нека си играе, нека по-често си поспива, та дано порастне“.

Ала КУТРЬО — тъй го бяха кръстили — беше и немирно момче. Често се пъхаше в ухото и го чоплеше и дразнеше. Понякога човъркаше и носа, но другите го навикваха и го учеха да се държи прилично.

Така си живееха петимата братя радостни и сговорни.

К. П. Домусчиев

Чувството на завист е гибелно чувство. Завистта съществува в ония хора, на които липсва съзнание за труд да догонят другите.

*

Себичността (егоизъмът) е най-лошият порок у човека. Себичността снизява човекът до животното.

ДИФТЕРИЯ

Иде Витко от школото в огън му гори челото, гръшна книжките под крушата и край огъня се сгуши.

— Що си умърлушен, сине? — пита баба Димитрина, — пак ли те боли главичка? Казвай, моя малка птичко.

— Бабо, гърло ме боли, та при лекар ме води.
— По-добре при дядо Бойко да те вода във Радойково — дума сухата старица. — Той от лекар по-разбира и за всичко лек намира.

— Не, в града да идем, мамо, — казва стресната снахата, докато е още рано ний да впрягаме колата.

— Вятър ли в града ще гоним? — крясна старата свекърва, — ти на ум ли ще ме учиш, мене, старата тепърва?

Грабна бабата бохчица взе детето за ръчица и по обед във Радойково стигнаха при дядо Бойко.

— Водя болното си внуче, — рече бабата с чумбера, — ти от доктор си по-учен — гледай лек да му намериш.

Дядо Бойко се прокашля, сложи важно очилата и на болния Витанчо бръкна с палеца в устата.

— Проста работа. Редушка, само зачервена гушка! — рече дядо Бойко сухо и усуква с длан памука.

Топна го в една паница с мътна, синкава водица и завчас и завчас, гърлото намаза с газ.

ерит

С палеца натисна здраво
сливиците на детето,
и парченце от сланинка
бугна с края на перцето.

После в пазвата си духна,
думи някакви изрече
и кичур тревица суха
пъхна в детското елече.

— Докато над село мръкне,
болката с крила ще хвъркне
и добричкото юначе
утре весело ще скача.

Дядо Бойко ти изпрати
весел чак накрай нивята,
баба новичка жълтичка
му хързулна във ръката:

— Витко щом ми излекуваш, —
рече бабичката мило, —
риза аз ще те дарувам
и пешкир от чиста свила.

Щом се върнаха във къщи,
пак момченцето запъшка.
— Брей, из пътя урочаса,
затова се тъй унася —
свива старата брадичка
и го пръска със водичка.

— Кърши пръстите снахата:
бърже стягайте колата,
Ний при лекар да вървим
и детето да спасим!

Дълги часове в мъглата
те пътуваха с колата
и пред болничната сграда
спряха чак на утрината.

— Късно! — лекарят отсече, —
нищо не помага вече.
В остра форма дифтерит,
викна лекарят сърдит! . . .

Тъй си внучето загуби
суеверната старица,
а знахарят от Радойково
имаше калпак с жълтици. . .

Весла Паспалеева

Виждали ли сте как зелените гроздове наливат сочни зърна, червенят и узряват под топлата грейка на слънцето?

А сигурно сте виждали и много други плодове, които, увиснали на сянка, не могат да узреят и остават зелени, бледи и кисели.

Кой, мислите, дава червенината на ябълката, малината, яго-чущките, доматиите и много други плодове и зеленчуци?

— Разбира се, слънцето!

Кой, мислите, кара котаракът да се изтегне на керемидите на гошло?

— Пак слънцето!

Слънцето е баща на всичко живо по земята. То разгонва зимните мъгли и студове, стопява ледовете и събужда за живот всички тревички, цветя и дървета. То затопля въздуха и ни кани да напуснем душните стаи и да тичаме из полето. Слънцето прави бузките на децата румени и свежи и влива сила и бод-рост в телата им, за да играят и тичат без умора.

Слънцето е най-добрият приятел и пазител на човека. То убива микробите и ни пази от заболявания.

А знаете ли къде се появява мухълът и плесените?

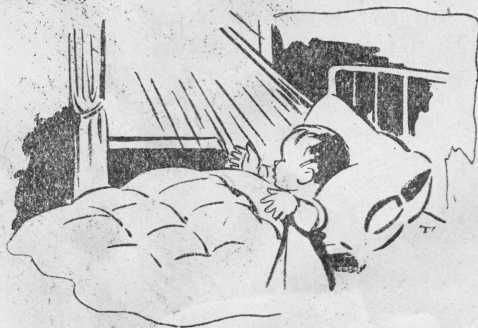
— Само по места, където никога не огрява слънце!

Такива са и микробите. Те търсят хора, които не обичат слънцето. Нападат ги и хората заболяват.

Вие сте чували за туберкулозата. И сте се питали каква ли болест е тя. Много просто. Туберкулозата е плесен, която се развива в дробовете и в други части на тялото. Смъртен враг на туберкулозата е слънцето.

За това, деца, обичайте слънцето! То ще ви даде здраве и сила, за да порастете и доживеете до сто години.

Чичо Доктор

Не се доверявай на прости и неуки знахари и баячки.

Винаги търсете помощта на лекаря

ДЕЦА, ПРАВЕТЕ ГИМНАСТИКА

Играйте на открито, движете се! Гимнастическите упражнения спомогат за всестраниното развитие на човешкото тяло. Особено полезни са тия упражнения за децата. Гръдният им кош се разширява, кръвообращението се подобрява, мускулите се засилват и укрепват. Децата стават здрави, силни и издържливи. Те се закаляват физически и това ги предпазва от най-различни заболявания. Ето някои полезни гимнастически упражнения.

1. Краката разтворени, дланите на ръцете на главата, пръстите преплетени. Изпълнение:

а. Протягат се ръцете на горе, без да се разединяват пръстите, като едновременно се повдигаме на пръсти и леко прегъваме в кръста с вдишване на въздух (Рис. 1, а)

б. Възвръщане в изходното положение — издишване, 5—6 пъти. Всичко става бавно (Рис. 1, б).

2. Ръцете на пояс (Рис. 2, а). Изпълнение:

а. Бавно клякане — вдишване;

б. Възвръщане в изходното положение — издишване, 4—5 пъти. Извършва се бавно. (Рис. 2, б).

3. Стойка мирно. Изпълнение:

Наклоняване на тялото на ляво. Дланта на лявата ръка се хлъзва на долу по бедрото, а тази на дясната ръка — нагоре до мишницата — вдишване. Същото — само че на дясно. Извършва се бавно. 4—8 пъти на всяка страна. (Рис. 3).

СПОРТИСТ

Аз играя на полето,
че обичам въздух чист,
с радост трепка ми сърцето,
аз съм малкият спортист.

Пролет мила щом настане,
към игрището летим
и заставаме по двама —
ето спортният ни тим.

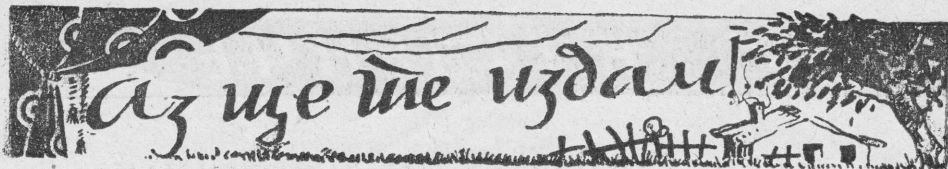
А на тима, то се знае,
туй е наш обичай стар —
който най-добре играе,
става спортен главатар!

Чуйте — аз съм главатаря!
Спортен тим — игра почни!
Топката се затъркала,
литва чак към висини.

Победители в играта,
върщаме се в спортен ред.
Ний сме първи след децата —
победители навред.

Аз играя на полето,
тичам, скачам всеки ден,
с радост трепка ми сърцето
и съм здрав и закален!

Симеон Маринов

Сценка

Селски двор. Вляво се издига клонат орех, а под него има чешма. Вдясно се вижда схлупена къщурка с малък навес. Слънцето е на залез.

ТИНКО и ВЛАДКО — играят на гоненица из двора.

ТИНКО. Ох... Да поотдъхнем малко.

ВЛАДКО. Бива!

ТИНКО. Чакай да си пийна пак водича — много съм жаждял.

ВЛАДКО. А-а, недей Тинко — уморен си. Мама винаги ми думва, че заморен човек не трябва да пие вода. Лошаво било.

ТИНКО. И мене мама тъй ми думва, кара ми се дори. Ама сега я няма и не ще ме види. (Пие жадно вода от чешмата).

(Някъде изневидело, съвсем близко до Тинко, се обажда глас — тихо и заканително: „Аз ще те издам!“)

ТИНКО. Владко, не ми си приятел, ако ме издадеш.

ВЛАДКО (който не чува гласа). Че аз нищо не съм ти рекъл!

ТИНКО. Хайде, не се преструвай. Добре те чух — „Аз ще те издам“ — тъй рече с преправен глас.

ВЛАДКО. Честна дума, Тинко — таквот не съм рекъл.

ТИНКО. Ти, ти беше... Ох, още съм жаден.

ВЛАДКО. Недей повече, Тинко! Трети път пиеш вода, откак се гоним. И по-рано, когато се прескачахме, пак пи заморен.

ТИНКО. Нищо ми не става мене... Много ми е сладка водичката. (Пак пие).

ГЛАСЪТ. Аз ще те издам!

ТИНКО. Владко, ще ти се разсърдя! Ти не ме смятай за глупак. Макар, че майсторски си преправяш гласа, аз познах, че ти ми го каза.

ВЛАДКО. Нищо не съм ти казал. Виж, аз си оправям навущата.

ТИНКО. Е, тогаз кой друг ще ми думва тъй! Не виждаш ли, че сме сами... Слушай, само посмей да ме обадиш на мама — дотук ще ни е другарството. Или искаш аз да ям бой, а ти да гледаш през плета и да ми се присмиваш.

ВЛАДКО. Ама като не съм ти рекъл нищо, как сега да ти кажа обратното?

ТИНКО. Добре, дай дума, че нищо няма да обадиш на мама.

ВЛАДКО. Ако кажа — на бубулечка да стана!... Я, то взело да се стъмнява! Хайде да се прибирам аз вече... Тинко, искаш ли тази вечер да идем на долната поляна? Щяло да има голям огън и хоро. Хубаво ще се наиграем с другарчетата и ние.

ТИНКО. Ще дойда. Ей, че весело ще бъде!... Чакай тогаз да събера сили. (Полягва под ореха). Ама добре се наиграхме, а? Целият съм само вода (Разгърдва се и си вее)

ВЛАДКО. Не лягай под ореха запотен. Може да се поболееш. Мама на мене...

ТИНКО. Остави нашите майки! Туй не бивало, онуй не бивало! Само ни плашат. А на мене тук ми е добре — хладничко, приятно!

ГЛАСЪТ. Аз ще те издам!

ТИНКО (смяхва) Владко!

ВЛАДКО. Какво пак?

ТИНКО. Мисли му, ако те хвана! (Спуска се към него)

ВЛАДКО (бяга) Защо ме гониш?... Нали почиваше...

ТИНКО. Стой, доде не съм се повече разлютил. (Хваща го и го държи) Казвай — защо ми викаш пак, че ще ме издадеш?

ВЛАДКО. Вдън земя да се проваля, ако съм викал... Нито съм чул някого да ти вика нещо.

(Отвън влиза майката на Тинко, нарамила пълна торба).

МАЙКАТА. Добър вечер, деца! (Те отвързват на поздрава и) Наиграхте ли се? Разумни ли бяхте? Тинко — пази ли се да не се запотяваш? Не пи ли заморен вода?

Кладенче

ТИНКО. Не, майко — нито съм се изпотявал, нито вода съм пил.

МАЙКАТА. Добре, добре, деца. Винаги бъдете така послушни. (Влиза си в къщи)

ВЛАДКО. Отивам си, Тинко. Довиждане — до довечера. Видя ли, че не те издадох?

ТИНКО. Не посмя. Хайде, иди сега да вечеряш и веднага ела. Аз пък, докато мама приготви вечерята, ще полегна мъничко... Ох, нещо ми е много горещо. Жега, бре!

ВЛАДКО. Каква ти жега! — то бая захладя. Да си вземеш после и връхна дрешка.

ТИНКО. Аз овирам от топлина, той ми говори за дрешка!

(Владко си отива. Тинко си вее с калпак и примлясва със засъхнали устни. Пак пие вода, после полягва под навеса. След малко започва да зъзне все по-силно и по-силно, като стене).

МАЙКАТА (излиза от къщи) Тинко, вечерята е готова. Да видиш и какви круши съм ти донесла... Тинко, къде си? Кой скимти така? (Съглежда треперящия в трема Тинко) Сине, какво ти стана?

ТИНКО. Ни... нищо... Ей тъй — нарочно (Оше по-силно зъзне) О, о, о!

МАЙКАТА. (попипва челото му) Олеле, тебе те тресе — цял гориш в огън!

ТИНКО. Нищо... ми няма. (Иска да стане, но почти се поваля безсилен).

МАЙКАТА. (изплашена) Я да ида аз да повикам лекаря! (Бързо излиза)

ГЛАСЪТ. (с злобен смях) Аз ще те издам! Аз ще те издам!

ТИНКО (сякаш не на себе си) Владко, махни се! Издайник!

ГЛАСЪТ. Ще те издам, ще те издам!

ТИНКО (с усилие граби и хвърля напосоки каквото му попадне) Млъкни!...

Махай се!

(В това време майката се връща и води селския лекар).

МАЙКАТА. Тинко, какво правиш!... Защо хвърляш тия неща?

ЛЕКАРЯТ. По-кратко, юначе! (Взема ръката му) Охо, ускорен пулс, висока температура... да, да — изглежда, че здраво се е простудил. Навярно е седял изпотен на сянка...

ТИНКО. (вика) Не, не, не!

ЛЕКАРЯТ. Или студена вода си пил заморен, а?

ТИНКО. Не съм, не съм!... Владко лъже...

МАЙКАТА. Владко го няма тука.

ТИНКО. Тука е... там — в тъмното. Заканва се... той... лъже...

ЛЕКАРЯТ. Ти бълнуваш. Затуй ти се струва, че някой ти се заканва. (На майката) Дай ми кърпата да я намокря със студена вода (Отива при чешмата, следван от майката, която му дава кърпата от главата си).

ГЛАСЪТ (почти на ухото на Тинко) Ще те издам, ха-ха, ха!

ТИНКО (се надига) Ето го пак Владко!... Вика „ще те издам“!... Лъже... не му вярвайте!...

ЛЕКАРЯТ. Легни и стой мирно! (Слага мократа кърпа на главата му) Разбрах аз кой ти се обажда и защо само ти го чуваш. Болестта, треската... Издава те самата болест. В бълнуването си нея чуваш. Право ти казва болестта — колкото щеш крий истината, тя ще те издаде... Ех, непослушни деца — вие мислите, че като криете от родителите си какво сте правили, че то все скрито ще си остане... (Тинко вече се е малко поуспокоил), Я сега си признай — ти ли студена вода заморен?

ТИНКО (през плач) Пих.

ЛЕКАРЯТ. Ами изпотен да си лежал на сянка?

ТИНКО. Лежах.

ЛЕКАРЯТ. Ето, видиш ли как си призна сам!... Обещавах ли, че вече няма да правиш така?

ТИНКО. Обещавам.

ЛЕКАРЯТ. Аз сега ще се опитам да ти помогна. Ще ти дам лекарства, но ще трябва и да полежиш.

(Далече се зачува свирня на кавали)

ВЛАДКО. (влиза тичешком) Тинко, хайде — хорото започна!

МАЙКАТА. Тинко е болен, Владко... Лежи. Който не слуша и не се пази — ще охка и пъшка, когато другите играят и се веселят.

Георги Дръндаров

ИЗ НАУКАТА И ЖИВОТА

Всички знаете, че слънцето е далеч от земята 150 милиона километра. Но за такова огромно разстояние никой не може да има представа. За да си уясним колко далеч е от нас слънцето, нека видим за колко време бихме стигнали до него с различни превозни средства. Пешком може да се стигне за 5,000 години, без почивка. С бърз влак — за 300 години. Със самолет може да се достигне за 50 години.

А светлината идва от слънцето до земята само за 8 минути!

*

Най-високо се издигат лястовиците и дивите гъски — до 2500 метра. Орелът, за който се казва, че е цар на въздуха, достига височина най-много до 1200 метра.

*

Китайците са имали писмо точно две хиляди години преди Христа, а 600 години след Христа са изнамерили книгопечатането. Имали богата литература. Думите са едносрични и неизменяеми. Езикът им има 2.400 знаци (букви) — за всяка дума отделен знак.

*

Човешкото тяло съдържа 3—5 грама желязо, от което половината се намира в кръвта.

ПЪРВИ МАИ

В гиздави редици,
стройно ред по ред,
тръгват — върволици
бодро и напред.

Със цветя укичен
в родния ни край,
днес настъпва личен
празник Първи май!

Всеки марширува
с песен на уста —
днес ще се празнува
празник на труда.

А във небосвода
слънцето трепти
и шуми народът
в песни и игри.

Фабрики немят
вредом по света,
улиците пеят:
„Да живей труда!“

Тръпне всяка сграда
в родния ни край.
Всички на площада,
днес е Първи май!

Атанас Душков

За българския народ дружбата със Съветския съюз е
тъй жизнено необходима, както слънцето и въздухът за
всяко живо същество.

ГЕОРГИ ДИМИТРОВ

ДЯДО И ВНУЧЕ

Иован Иованович — Змай

сръбски писател

ВНУЧЕТО

Моля ти се, дядо мили,
да ми кажеш право:
твоего лице защо е
румено и здраво?
Не залиташ от умора,
имаш длани мощни,
като всички стари хора
не си сгърбен още.
Не оплакваш се: „Боли ме!
Здравето не чини . . .“
Весел си ти като момък
на два̀сет години.
Как така до днес остана
едър, здрав и снажен?

ДЯДОТО

Щом ме питаш, мило внуче,
право ще ти кажа:
Още от детенце малко
все съм се калявал
и кога ядех и пиех
не съм прекалявал;
не съм се морил в игрите,
нито съм лудувал;
и от студ, и дъжд и жега
не съм се страхувал.
Ял съм колкото е нужно
— ни малко, ни много;
работил съм също с мярка,
колкото сам мога —
затова съм здрав и читав,
мое внуче скъпо.
Ако туй ти се хареса,
като мен постъпвай.

Преведе: Радой Ралин

РЕЦЕПТА ЗА ВСЕКИ ДЕН

1. Яж бавно и дъвчи продължително. Не употребявай много люти, солени и кисели храни. Яж зеленчуци и плодове колкото се може повече.
2. Измивай зъбите си след всяко ядене — сутрин и на обяд чрез жабурене, а вечер с четка и прах или паста за зъби. Мий ръцете си преди ядене.
3. Къпи се често. Не чакай да построят баня в селището ти, че тогава да се окъпеш. Една кофа топла вода и леген са достатъчни, за да се окъпе човек и в къщи.
4. Сменявай долните си дрехи всяка седмица. Външната хубост е за хората, а вътрешната чистота — за тебе и за твоето здраве.
5. Горите, планините и полетата със чистия си въздух ще ти дадат по-големи удоволствия, отколкото отровният въздух на една задимена стая. Обикни родните балкани!
6. Стреми се да бъдеш весел. Мисли за хубави работи. При неуспехи не се отчайвай, а започни отново с удвоено усърдие. Светът и щастието принадлежат на жизнерадостните и силните духом.
7. Бъди борец, а не баба. Не разчитай на чужда помощ. Посрещай трудностите и лишенията твърдо и базропно. Така ти ще калиш волята си и тялото си и винаги ще бъдеш победител.

ИГРИ И ЗАБАВИ

1	2		3	4	5
6			7		
		8			
9	10			11	
12					

КРЪСТОСЛОВИЦА

ВОДОРАВНО: 1. Най-големият враг на здравето. 6. Вид карта за игра. 7. Град в Франция. 8. Грубо обръщение към жена. 9. Въпросително местоимение. 11. Част от кола (турц.), 12. Вид болест на сливогледите.

ОТВЕСНО: 1. Финансово — кредитно учреждение. 2. Част от колело (турц.). 3. Иглолистно дърво. 4. Музикална нота. 5. Седянка. 8. Моменти. 10. Шопско местоимение. 11. Старобългарско местоимение.

ГАТАНКА

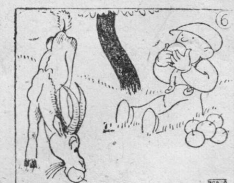
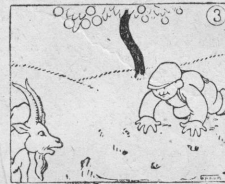
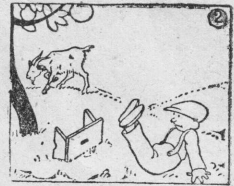
от Никола Монеv

Губери зелени,
сини и червени,
здравец и иглика,
мирис на чубрика,
сладкопойни птички,
хубави горички,
дини, грозде, сливи,
хора работливи.

Кой ще я познае,
таз страна коя е?

От едно огнище цял
свят се грее.
Що е то?

ПРИКАЗКА БЕЗ ДУМИ

Редактори: АТАНАС ДУШКОВ и Д-р АНТОН ГУГУШЕВ

Рисунките в тази книжка са на художниците: В. Лазаркевич, Н. Тузсузов
Н. Гугушев и Д. Тодоров — Жерава. Корица от Л. Руневски

Държавно стопанско предприятие печатница „Одеон“ — ул. Веслец № 18